

PM 2014:46 RVI (Dnr 001-1857/2013)

Naturvårdsverkets förslag till producentansvar för läkemedel

Remiss från Miljödepartementet

Remisstid den 26 mars 2014

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ”Naturvårdsverket förslag till producentansvar för läkemedel” hänvisas till vad som sägs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Per Ankersjö anför följande.

Ärendet

Naturvårdsverket föreslår i en utredning att producentansvaret för läkemedel bör utökas så att apoteken är ansvariga att ta emot alla typer av läkemedel, även de som utgör farligt avfall förutom skärande och stickande avfall. Därutöver anser Naturvårdsverket att allmänheten även fortsättningsvis ska ha möjlighet att alternativt lämna in allt läkemedelsavfall via kommunernas insamlingssystem för hushållsavfall.

Vad gäller frågan om ifall skärande och stickande avfall från hushåll ska omfattas av producentansvar för läkemedel ser Naturvårdsverket idag inga miljöskäl som motiverar att ändra på gällande ordning och gällande ansvarsfördelning. Naturvårdsverket anser därför att ansvaret för insamlingen av skärande och stickande avfall även fortsättningsvis ska ligga på kommunen som fortsatt ansvarar för att finansiera insamlingen. Naturvårdsverket ser också gärna att kommunerna etablerar samarbetsavtal med apoteken kring hanteringen av kanylbehållare.

Remissen finns att läsa i sin helhet på [Naturvårdsverkets hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden, socialnämnden, trafik- och renhållningsnämnden samt Stockholms Stadshus AB.

Stockholms Stadshus AB har underremitterat ärendet till dotterbolaget Stockholm Vatten AB och därutöver valt att själva inte inkomma med något svar. Socialnämnden har avstått från att svara på remissen.

Stadsledningskontoret delar Naturvårdsverkets förslag om att allt läkemedelsavfall förutom skärande och stickande avfall ska omfattas av producentansvaret. Stadsledningskontoret konstaterar vidare att förslaget innebär en

tydligare reglering som är anpassad till hur hanteringen av farligt avfall fungerar i praktiken. Stadsledningskontoret anser dock att lämpligheten i att även inkludera skärande och stickande avfall i förordningen om producentansvar för läkemedel ska utredas vidare.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden tillstyrker Naturvårdsverkets förslag.

Trafik- och renhållningsnämnden anser att Naturvårdsverkets förslag är bra, men att även stickande och skärande avfall bör ingå i det nya producentansvaret.

Stockholm Vatten AB ser mycket positivt på Naturvårdsverkets förslag och anser att det kommer att minska risken för att farliga läkemedelsrester hamnar i avloppet eller i orätta händer.

Mina synpunkter

I en modern och hållbar stad ska det vara enkelt för allmänheten att återlämna och återvinna alla typer av avfall. Läkemedelsrester som inte återlämnas på ett säkert sätt riskerar att hamna i avlopp eller naturen med risk för fara för såväl människor som miljö. Jag instämmer därför i Naturvårdsverkets slutsats att utgångspunkten ska vara att sträva efter ett insamlingssystem som är så säkert, lättillgängligt och begripligt som möjligt för att underlätta för hushållen att sortera ut och återlämna överblivna läkemedel. Därför är också Naturvårdsverkets förslag att utöka producentansvaret för läkemedel både logiskt och välkomnat.

Vad gäller frågan om skärande och stickande avfall anser jag dock att även detta borde omfattas av producentansvaret. Tillgängligheten för allmänheten talar starkt för detta och det framgår även av Naturvårdsverkets redovisning att apoteken av många framstår som den mest naturliga platsen för inlämning av sådant avfall. Eftersom utgångspunkten är att sträva efter ett säkert och tillgängligt insamlingssystem instämmer jag i trafik- och renhållningsnämndens slutsatser och hänvisar vidare till deras yttrande i denna del.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ”Naturvårdsverket förslag till producentansvar för läkemedel” hänvisas till vad som sägs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 5 mars 2014

PER ANKERSJÖ

Bilaga

Naturvårdsverket förslag till producentansvar för läkemedel, sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Miljöpartiet avstår från att delta i beslutet.

Kommunstyrelsen

Miljöpartiet avstår från att delta i beslutet.

Remissammanställning

Ärendet

Naturvårdsverket föreslår i en utredning att producentansvaret för läkemedel bör utökas så att apoteken ansvarar för att ta emot alla typer av läkemedel, även de som utgör farligt avfall, förutom skärande och stickande avfall. Skärande och stickande avfall från hushåll klassas idag som hushållsavfall och inte som farligt avfall och omfattas därför inte av förordningen om producentansvar för läkemedel. En klassning som farligt avfall förutsätter en smittorisk.

Naturvårdsverket anser att bestämmelsen bör ändras så att undantaget för farligt avfall tas bort i förordningen om producentansvar för läkemedel. Förslaget innebär enligt Naturvårdsverket en tydligare reglering som är anpassad till hur hanteringen av farligt avfall fungerar i praktiken. Vidare anser Naturvårdsverket att allmänheten även fortsättningsvis ska ha möjlighet att alternativt lämna in allt läkemedelsavfall via kommunernas insamlingssystem för hushållsavfall. På så vis får allmänheten fler valmöjligheter och kortare avstånd till närmaste insamlingsplats.

Vad gäller frågan om ifall skärande och stickande avfall från hushåll ska omfattas av producentansvar för läkemedel ser Naturvårdsverket idag inga miljöskäl som motiverar att ändra på gällande ordning och gällande ansvarsfördelning. Problemet med skärande och stickande avfall ses i första hand som en säkerhetsfråga för den personal som hanterar det blandade avfallet från hushållen. Naturvårdsverket anser därför att ansvaret för insamlingen av skärande och stickande avfall även fortsättningsvis ska ligga på kommunen som fortsatt ansvarar för att finansiera insamlingen. Naturvårdsverket ser också gärna att kommunerna etablerar samarbetsavtal med apoteken kring hanteringen av kanylbehållare.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden, socialnämnden, trafik- och renhållningsnämnden samt Stockholms Stadshus AB.

Stockholms Stadshus AB har underremitterat ärendet till dotterbolaget Stockholm Vatten AB och därutöver valt att själva inte inkomma med något svar. Socialnämnden har avstått att svara på remissen.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 4 februari 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att det ska vara enkelt för allmänheten att kunna göra rätt när det gäller återlämning av allt avfall. Utgångspunkten bör enligt Naturvårdsverket vara att sträva efter ett insamlingssystem som är säkert, lättillgängligt, begripligt och som ger god service åt hushåll som vill sortera överblivna läkemedel.

Stadsledningskontoret delar Naturvårdsverkets förslag om att allt läkemedelsavfall ska omfattas av producentansvaret.

Stadsledningskontoret konstaterar att förslaget innebär en tydligare reglering som är anpassad till hur hanteringen av farligt avfall fungerar i praktiken. Apoteken får med det nya förslaget en skyldighet att ta hand om allt läkemedelsavfall som allmänheten lämnar hos

dem. Apoteken är tillgängliga för alla besökare och har ofta bra öppettider vilket skapar en ökad närvaro och lättillgänglighet för den enskilde medborgaren.

Skärande och stickande avfall från hushåll omfattas inte idag av förordningen om producentansvar för läkemedel och Naturvårdsverket har bedömt att denna ordning inte bör ändras.

Enligt Naturvårdsverkets utredning så kan dagens system upplevas förvirrande för allmänheten då man ska hantera läkemedelsavfallet på olika sätt beroende på om det är klassat som farligt avfall eller inte. Stadsledningskontoret anser att det ska vara enkelt för den enskilde medborgaren att även lämna ifrån sig skärande och stickande avfall. Stadsledningskontoret anser dock att lämpligheten i att även inkludera skärande och stickande avfall i förordningen om producentansvar för läkemedel ska utredas vidare.

Apotekens hantering av läkemedel som klassas som farligt avfall varierar också mellan olika apotek. Vissa apotek tar emot detta avfall medan andra apotek nekar. Enligt svaren på Läkemedelsverkets enkät lämnar kommunerna information till allmänheten via hemsidor och broschyrer ofta med hänvisning att läkemedelsavfallen ska lämnas till apotek vilket skapar otydlighet för allmänheten att veta vad som är rätt. Konsekvenserna av detta kan innebära att insamlingen av läkemedelsavfallet minskar på sikt och istället hamnar i hushållsavfallet vilket kan ge oönskade miljöeffekter. Stadsledningskontorets bedömning är att ett mer sammanhållet producentansvar leder till ökad tydlighet.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 4 februari 2014 att tillstyrka Naturvårdsverkets förslag.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 17 januari 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Även om läkemedel klassade som farligt avfall inte kan förväntas förekomma i någon större omfattning i hushållen innebär den föreslagna förändringen att systemet blir logiskt och mer tillgängligt för hushållen. Om samtliga apoteksaktörer blir skyldiga att ta emot t.ex. cytostatika fördubblas antalet insamlingsställen i landet vilket själv-fallet är positivt ur avfallslämnarens perspektiv. Förvaltningen delar NV:s uppfattning att det, från miljöperspektiv, inte finns skäl att låta skärande och stickande avfall omfattas av producentansvaret.

Miljöförvaltningen tillstyrker Naturvårdsverkets förslag.

Trafik- och renhållningsnämnden

Trafik- och renhållningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 6 februari 2014 att godkänna trafikkontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 27 december 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Dagens system kan upplevas förvirrande för allmänheten eftersom läkemedelsavfallet ska hanteras på olika sätt beroende på om det är klassat som farligt avfall eller inte. Kontoret anser att Naturvårdsverkets förslag om att allt läkemedelsavfall ska omfattas av producentansvaret är bra. Apoteken är tillgängliga för alla besökare, även de utan fordon, och de har ofta bra öppettider. Andra fördelar med att kunna lämna in det till ett apotek är att det blir ett personligt överlämnande av avfallet vilket höjer säkerhetsaspekten. Förslaget

innebär en tydligare reglering som är anpassad till hur det fungerar praktiskt. Apoteken får med det nya förslaget en skyldighet att ta hand om allt läkemedelsavfall som allmänheten lämnar där.

Det skärande och stickande avfallet från hushållen omfattas inte av förordningen om producentansvar för läkemedel. Kontoret anser i motsats med Naturvårdsverket att även det ska ingå i den nya producentansvarsförordningen för att uppfylla den initiala utgångspunkten om att vara ett lättillgängligt och begripligt insamlingssystem. Förslaget är också inkonsekvent eftersom det anses vara viktigt med god tillgänglighet när förändringen att även läkemedel som klassas som farligt avfall ska ingå i producentansvaret, men inte när det gäller skärande och stickande. Det ska vara enkelt för allmänheten att lämna ifrån sig avfallet på ett säkert sätt. Det är naturligt för medborgaren att kunna lämna ifrån sig allt sjukvårdsrelaterat avfall, även stickande och skärande, till apoteken. Sedan avregleringen har antalet apotek, både fristående och inom olika sammanslutningar ökat markant inom staden. Naturvårdsverkets grova uppskattning om att det finns ungefär lika många apotek som återvinningscentraler stämmer inte alls för Stockholm. Det är en administrativ belastning för staden att hantera servicen och insamlingen av sprutor och kanyler från alla apotek som har tecknat samarbetsavtal med kommunen. Eftersom det är ett så stort antal separata aktörer är det enklare om varje apoteksaktör själv ansvarar för hanteringen av sprutor och kanyler. Det blir också bättre service för allmänheten om samma service gäller för alla apoteksaktörer. Staden har 23 unika avtal med apoteken vilket motsvarar ca 120 hämtplatser. År 2013 kostade hanteringen av sprutor och kanyler ca 400 000 kr för staden. Eftersom det mottagande apoteket inte frågar ifrån vilken kommun avfallet kommer när det lämnas in på apoteken finns det ingen vetskap hur mycket av avfallet som egentligen ska belasta respektive kommuns avfallstaxa.

En stor andel av fastigheterna i Stockholms innerstad har fortfarande hämtning av hushållsavfall i säck. Naturvårdsverkets konsekvensanalys om att manuella säckhämtningen har ersatts av mekanisk kärthantering stämmer inte för Stockholms stad. Om kanyler hamnar i det vanliga hushållsavfallet eller i papperskorgar kan det innebära en arbetsbetsmiljörisk för den som hämtar det. Kontoret anser därför att den primära platsen för insamlingen av skärande och stickade avfall bör vara på apoteken. Det mest logiska är därför att det även omfattas av producentansvaret.

Behållare för kasserade kanyler och sprutor omfattas av 18§ 3 p lagen (2002:160) om läkemedelsförmåner som en förbrukningsartikel som behövs för att tillföra kroppen ett läkemedel. Ett alternativt förslag skulle innebära att läkare skriver ut dessa behållare på recept och att behållarna omfattas av högkostnadsskydd för den förmånsberättigade samt att apotek kan ansöka om ersättning för dessa enligt reglerna om handelsmarginal (TLVFS 2009:3 samt TLVFS 2011:3). Detta förfarande finns i andra länder och skulle kunna vara en bra lösning även i Sverige.

Hanteringen av de fyllda behållarna föreslås regleras genom att apotek är skyldiga att ta emot kasserade sprutor och kanyler, men att denna skyldighet begränsas till mottagande av kasserade kanyler och sprutor i enbart godkända behållare. Naturvårdsverket föreslås ges föreskriftsrätt att skriva om apotekets hantering av avfall som utgörs av läkemedel och kasserade kanyler och sprutor. I dessa föreskrifter ges också möjlighet att föreskriva om vad som ska anses vara godkända behållare.

Detta alternativ är positivt för brukarna då det blir ett enhetligt nationellt system. Apotek bör också kunna uppleva detta som ett bra alternativ då det finns möjlighet för finansiering av behållarna inom ramen för handelsmarginalen. För staden är detta positivt då det finns ett insamlingssystem att hänvisa hushållen till.

Vid en förändring av förordning om producentansvar för läkemedel måste renhållningsordningen för Stockholms kommun revideras för att överensstämma med den nya lagstiftningen.

Stockholm Vatten AB

Stockholm Vatten AB:s yttrande daterat den 4 februari 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholm Vatten ser mycket positivt på förslaget att inkludera läkemedel klassade som farligt avfall i förordningen om producentansvar för läkemedel. Det är också positivt om kommunerna görs uppmärksamma på sina skyldigheter att ta emot läkemedelsavfall så att allmänheten kan välja mellan att lämna medicinrester till något apotek eller till t ex kommunens återvinningscentral. Ju enklare man gör det för allmänheten att dels förstå hur man ska hantera läkemedelsrester och att dels ha flera olika möjligheter att lämna dem, desto mindre är risken att farliga läkemedelsrester hamnar i avloppet eller i orätta händer.

Vad gäller frågan om att även inkludera stickande och skärande avfall i producentansvaret har Stockholm Vatten inga synpunkter.